

Gabriela Strouhalová: Dětský aerobik: příspěvek k antropologii sportu

Posudek vedoucího bakalářské práce

Vedoucí práce: Tomáš Samek, Ph.D.

Bakalářská práce Gabriely Strouhalové zkoumá různé aspekty aerobiku dětí a dorostenek v prostředí sportovního klubu, jehož byla dlouholetou členkou. Klade si čtyři výzkumné otázky: 1. Jak se vytváří a vyvíjí vztah dítěte k aerobiku v tomto klubu? 2. Je možné se věnovat aerobiku i přes zdravotní problémy? 3. Jak motivovat děti, aby se více věnovaly sportu? Dále formuluje ještě otázku čtvrtou – Jak se vyvíjí pohled dětí na daný sport? –, leč tu je možno subsumovat pod otázku první: je zřejmé, že s vývojem vztahu dítěte k danému sportu se vyvíjí i jeho pohled na něj.

K výzkumu autorka používá poměrně širokou paletu metod od orientačního dotazníku, jímž svůj výzkum zahajuje, až po vícero ryze kvalitativních přístupů počínaje zúčastněným pozorováním a konče pozorováním nezúčastněným, které kombinuje s neformálními rozhovory s individuálními aktérkami, zpravidla nahrávanými na diktafon a posléze přepisovanými a analyzovanými. To je poměrně robustní šíře. Podobně robustní je autorčina obeznamenost s terénem, neboť v něm působila v různých rolích od cvičenkyně přes trenérku až po pozorující antropoložku; ve zkoumaném prostředí strávila několik let. Ze všech těchto robustních východisek by čtenář očekával i robustní, antropologicky podložené, široce dokumentované a bohatě variované výsledky, které takový mnohaletý vhled přinese. A právě v tomto směru je práce možná největším zklamáním: to, co čteme, je napsané svižně a chvílemi i bystře, bez velkých zádrhelů a škobrtnutí – text je stejně jako aerobikové vystoupení takřikajíc odcvičen lehce, hbitě a bez zásadnějších problémů. A přece ve čtenáři zůstává dojem jakési povrchnosti. Robustnosti východisek neodpovídá robustnost etnografické komponenty – alespoň té její části, již můžeme jako jedinou hodnotit, totiž textové podoby práce. Z něčeho, čeho je mnoho (autorčina zkušenost i pestrost nasazených metod), je toho vyvozeno poměrně málo – rozhodně méně, než by si antropolog přál.

Autorka na všechny uvedené otázky sice odpovídá, ale nejde do velké hloubky. Zejména analyticky by práce mohla být bohatší – a pak by byla skvělá.

Několik nedostatků: Na str. 10 autorka uvádí rozsáhlou citaci ze Sekota (2003), z níž podle ní „vyplývá, že dospělí vyhledávají sport především proto, aby mohli zapomenout na všední starosti a mohli se (...) zrelaxovat“. Ale i jen zběžné přečtení zmíněné citace ukazuje, že je v ní obsaženo daleko víc, než aby ji bylo možno shrnout do takhle krátké věty. Autorčina dedukce je správná, ale podstatně neúplná. Místo dedukce je to spíš redukce. Opět: z mnoha tu získáváme jen málo, méně, než by bylo třeba k tomu, aby to působilo přesvědčivě.

Cíl výzkumu je formulován poněkud nešťastně slovy: „proniknout do fungování klubu AC KIDFIT Pardubice a nahlédnout tam tentokrát z pozice antropologa a ne pouze z pozice trenéra“ (str. 14). Má-li autorka tak bohaté, letité zkušenosti s terénem, nemělo by být jejím cílem pouze nahlédnout věc z jiné pozice. V jednom je její formulace nechtěně výstižná: práce je právě takovým nahlédnutím – ale ničím víc.

Studentka slibuje analyzovat téma jak z pozice metodologického individualismu, tak kolektivismu: to je cenné jako předsevzetí. Ale jeho naplnění je opět jen letmé, dílčí, neúplné. Pouhé náznaky místo hlubšího rozboru. Na jednom místě práce si třeba autorka všímá, že děvčata spolu tvoří tým, ale mimo prostor tělocvičny často vytvářejí daleko menší podskupiny a baví se jen v nich; to je výborný postřeh, ale chtělo by ho konkrétně etnograficky zdokumentovat na příkladu takových interakcí, aby nezůstalo jen u tohoto dobrého, leč letmého konstatování. V dalším textu totiž čteme opakovaně to, jak perfektní je týmový duch v daném sportovním klubu; dobrá, ale proč tedy pak ta segmentace na skupinky, které se spolu skoro vůbec nebaví? Odpověď na tuto otázku se nedovíme, můžeme ji jen tušit.

Za vskutku zdařilou považuji etickou komponentu práce: autorka žádá o povolení k výzkumu nejen dívky samotné, ale i jejich rodiče; je si přitom vědoma i toho, že se dotýká citlivých témat a že tudíž nebude práci publikovat mimo rámec univerzitního systému. Řekl bych, že se zde projevuje výborný vztah, který si i díky mnohaleté zkušenosti dokázala vytvořit se svými informátory, a po této stránce považuji práci téměř za špičkovou.

Dojmem jistě odbytosti naopak působí formální stránka práce, a to hned v několika bodech:

- a) Autorka používá dlouhé, více než stránku zabírající odstavce; pečlivější strukturace textu by tu byla na místě.
- b) Závažnější je skutečnost, že autorka mnohdy cituje rozsáhlé pasáže, aniž je prokládá vlastní úvahou. Třeba na str. 21-23 najdeme v podstatě dvoustránkovou citaci přerušenu jen pětiřádkovým autorčiným komentářem. Obdobná situace se opakuje na str. 27-28.
- c) Citační úzus se neřídí vždy předepsanou katederní směrnicí.

Za problém lze označit i použitou literaturu: té ve vlastním slova smyslu antropologické je v ní jak šafránu a celkově je literatury velmi málo. Přitom by stačilo zapojit tu literaturu, kterou uvádí autorka v zadání, kde je řada relevantních, často zahraničních titulů. V textu však o nich ani zmínka.

Přes všechny výhrady se práce dobře čte a je na ní vidět autorčina rozsáhlá obeznámenost s terénem; byť ne vždy zvládá vystoupit ze své insiderské role, nepochybně se o takový perspektivální posun snaží. Sympatický je i sportovní duch, kterým je práce prodchnutá: důraz na týmovost, vědomí pozitivního vlivu sportu nejen na zdraví, nýbrž i na lidskou socialitu a schopnost jednat férově a nesobecky. Vlastně je to hezká práce, jen trestuhodně antropologicky nedotažená.

Dílo Gabriely Strouhalové **doporučuji k obhajobě a navrhuji pro ně hodnocení známkou velmi dobře, popřípadě velmi dobře minus** – v závislosti na přesvědčivosti obhajoby.

V Praze 26.7.2016

Tomáš Samek